

ac elegantissimam; adiecit magnus noster polyhistor M. RICHEY.

Maxime autem ad nostras rationes pertinere videtur geminum opus, in quo amplissimam rerum Hamburgensium et historiae patriae cognitionem atque simul diligentiam accuratissimam vir beatus expromsit. Alterum quidem, idque in XIII libros distractum, civitatis nostrae leges et instituta admirabili quadam continuatione et serie rerum comprehendit: ut alia ex alia nexa, et omnes inter se aptae colligataeque videantur. Cui valde copiosum indicem addidit vir summè venerabilis G. SCHUETZE sacrosanctae theologiae doctor et historiarum ac Graecae linguae professor ad posteritatem celeberrimus.* Alterum, quod ad VI volumina accrevit, edicta iussa et decreta senatus publica inde ab initio seculi XVII vulgata continet.** Utrique operi edendo anno aetatis LXV se accinxit, atque in eo perficiendo tantulum sibi temporis indulgit, quantum a publicarum rerum strepitu vacabat. Quantam ex eo utilitatem capere possint ii, quorum interest, omnem reipublicae nostrae conditionem curatius nosse, id vero longius persequi, scriptionis meae fines vetant. Unum hoc tacitus praeterire non possum, civibus patriae amantibus admirandam omnino et sempiterna grati animi significatione recolendam esse KLEFFEKERI indolem, qui omnem suam eruditionem omnesque ingenii vires eo conferebat, ut civitati prodesset, cum eadem

cives

* Sammlung der Hamburgischen Gesetze und Verfassungen, in Bürger- und Kirchlichen, auch Kammer- Handlungs- und übrigen Policey-Angelegenheiten und Geschäften samt historischen Einleitungen. Dreyzehn Theile. Hamburg 1763 bis 1774.

** Sammlung der von E. Hochedlen Rathen der Stadt Hamburg sowol zur Handhabung der Gesetze und Verfassungen als bey besondern Eräugnissen in Bürger- und Kirchlichen, auch Kammer- Handlungs- und übrigen Policey-Angelegenheiten und Geschäften vom Anfange des siebenzehnten Jahrhunderts bis auf die letzte Zeit ausgegangenen allgemeinen Mandate, bestimmten Bescheide und Bescheide, auch beliebten Aufträge und verkündigten Anordnungen. Sechs Theile. Hamburg 1763 bis 1774.

cives coniungeret, et homines non foedres ad similem optime de suis merendi cupiditatem excitaret.

Eodem consilio exacta prope ac decursa aetate animum adiecit operi magnifico et laboriosissimo, conscribendae historiae Hamburgensi, quam omni numero perfectam, post LAMBECHII aliorumque praeclarissimorum virorum studia, rerum periti desideraverant. Immensa vero negotiorum per dimidium seculum peractorum, magis etiam senectute et morbo viribus fractus, adeoque absolvendis, quae exorsus erat, primis lineis diffusus, laboris comitem sibi advocavit virum in hoc litterarum genere multum ac saepe versatum, eundem, quem supra laudavi, SCHUETZIUM. Hunc nempe non magis propter officii rationem, quam scribendi ubertatem, maxime idoneum existimabat, quem thesauris, quos ex omni antiquitate collegerat, ordinandis, nec non sententiarum verborumque ornatu exponendis, praeponeret. Susceptis lubenter partibus non defuisse SCHUETZIUM, editis, KLEFEKERO vivo, tribus particulis demonstravit; ac simul, qua ratione lectorum, continuando operi inhiantium, desideriis satisfacturus sit, abunde ostendit.

Ego vero egregiis KLEFEKERI de republica et orbe erudito meritis rudi penicillo delineatis finem imponens gratissimi erga summum numen animi affectum comprimere non possum, quod, pro infinita sua benignitate et sapientia, quibus civitatem nostram amplexum est, hunc virum, qui se totum reipublicae dabat, per tot annos conservavit, eiusque prudentia et assiduitate nostris et posterorum rationibus universis et singulis optime consuluit. Quemadmodum vero civibus generosa indole praeditis indignum est, frui hoc immortalis beneficio, ipsius autem benefactoris Dei, qui tot tantisque ingenii et animi virtutibus virum beatum instruxit, eiusque consilia et studia prosperavit, immemorem esse: ita non minus ingratum videtur, insignia ab eodem datore in ipsum congesta vitae ornamenta

ornamenta silentio tegere. Quibus itaque breviter enarrandis, ipsa officii religione adductus et pietatis sensu commotus, paullulum immoror.

Erat ei corporis firma constitutio, assiduis atque diuturnis laboribus curis sollicitudinibus, quin profectionum, ob muneris rationem susceptarum, molestiis, frangi nescia. Id quod eo magis mirandum puto, quo minore, propter negotiorum continuatam feriem, opportunitate gaudebat, iustam in valetudine tuenda diligentiam adhibendi.

Porro fruebatur insigni illa felicitate domestica, quae divitiarum copiam tecta magnifica honores imperia et voluptates plurimum antecellit. Laetum illi et stabile coniugium, et digna parentum virtutibus proles. Etenim singulari divinae providentiae acceptam referebat uxorem nobilissimam virtutumque lectissimarum ornatu conspicuam, **MARIAM**, virginem filiam **FRANCISCI POPPE**, mercatoris honestissimi, civis industria ac fide officiorum probatissimi. Ipsa vero dulcissima coniuge quid sanctius quid antiquius! Omnem illa domesticarum rerum curam prudenter gerebat; omnes mariti dolores et aegritudines fida amicitia et morum suavitate delinibat; animum illius susceptarum rerum onere tantum non oppressum grato et iucundo colloquio recreabat; valetudini diligentissime inserviebat; atque in educandis liberis, qui prospero huic matrimonio tamquam cumulus felicitatis accessere, paternam sollertiam optime adiuvabat.

Primitias casti amoris amplexus est in filia **MARGARETHA**, felici partu edita anno **MDCCXXVII** d. **XXVI** Octobris. Quam, eximia illius comitate industria ceterisque virtutibus captus, **b. RUDOLPHUS MICHAEL RIDEL** senator anno **MDCCLIII** die **XVIII** Junii uxorem duxit, et quatuor ex illa suscepit liberos, *Johannem Petrum* natum anno **MDCCLIII** die **XXVI** Julii, denatum anno **MDCCLVIII** die **XX** Maii, *Mariam Elisabetham* natam anno **MDCCLV** die **III** Novembris, denatam anno **MDCCLVII** die **XII** Octobris,

Octobris, *Margaretham* natam anno MDCCLVIII die XX Januarii, et *Cornelium Iohannem Rudolphum* anno MDCCLVIII die XXV Maii natum.

Paterna haec gaudia anno MDCCXXVIII die XIII Decembris duplicavit. filius IOHANNES, qui, cum esset ingenio docili atque ad artes optimas apto, magni parentis studia et disciplinam egregie imitatus, exorsam in Iohanneo et Gymnasio studiorum telam feliciter pertextuit in academia Goettingensi, dissertationem suam *de effectu privilegiorum ab imperatore concessorum quoad ius collectandi statuum* sine praefide defendendo summos ordinis iuridici honores recipiendi licentiam nactus est, et in causis forensibus agendis omnique vita integritatis ac prudentiae laudem dudum iam comparavit. Is quemadmodum semper optimis parentibus honori et iucunditati fuit: ita omnem eorum salutem duxit esse suam, omnemque pietatis testandae occasionem avide arripuit. Quapropter iuvenis, ad academias institutiones nondum admotus, illis vero post XXV annos solemnibus agentibus, insignis huius laetitiae particeps esse tacito sensu noluit; verum, quo in eos animo esset, libello ostendit *de obsequio liberorum erga parentes reipublicae utilissimo et legumlatorum scopo*. Gaudii praeterea cumulum duplici connubio iis attulit, altero cum ANNA ELISABETHA WICHMANNIA, IOH. WILH. FISCHERT, ad aedem sancti Iohannis divinorum oraculorum interpretis, vidua, ex quo procreati *Iohannes* anno MDCCLX die XXVI Augusti, et *Maria Anna* anno MDCCLXII die XXVIII Iulii eiusdem vero anno die XV Septembris denata; altero, lectissima illa coniuge anno MDCCLXIII die VI Januarii mortua, cum MARGARETHA DEGINGKIA, FRANCISCI HENRICI SÜVERKII vidua, totius vitae non minus quam educandi filii unici consorte probatissima.

Tertio partu edita fuit anno MDCCXXX die XVII Iunii filia ELISABETHA, quae, omnibus sui sexus ornamentis praedita, anno MDCCLV die III Decembris nupsit viro nobilissimo

lissimo

liffimo ac fortiffimo IOHANNI CAROLO IULIO TAPP, praefidii Hamburgensis primipilari primario, quem nostri tribuum vigiliarum maiorem dicunt. Ipse vita decessit anno MDCCLXI die XXIII Aprilis. Itaque anno sequenti et die quidem XXIII Noyembris secundum nuptiarum foedus iniiit cum viro maxime reverendo IOHANNE HIERONYMO KIRCHHOFF, consilii sanctoris socio, et apud Glückstadtenses oratore sacro primario. Tribus hoc coniugium liberis foecundum fuit; *Iohanne Hieronymo* anno MDCCLXIII die XXVIII Septembris, *Maria Elisabetha* anno MDCCLXV die II Decembris, et *Christiano Francisco* anno MDCCLXVI die XV Noyembris natis.

Anno MDCCXXXI die I Septembris alterum parentes exoculati sunt filium FRANCISGUM, qui, quoniam se ad mercaturam applicaret, anno MDCCL Lisboam concessit, ubi quinque annis post horribili terrae motu singulari numinis et nunquam satis praedicanda providentia incolumis est servatus. Postea Hamburgum reversus non solum ea honestate prudentia et industria mercaturis faciendis ipse rem quaesivit, ut inter negotiatores ampliffimos referretur, sed et intelligentem peritum patriaeque studiosiffimum se probavit: ut praecipuis civium collegiis et procurationibus admoveretur, qualia sunt templorum cura, tribunal militare, munitionis procuratio, aedilitia, res denique maritima, ceteri adhuc multa cum laude praest. Domesticae autem vitae et occupationis iucundiffimam consortem elegit virginem ornatiffimam ENGEL LUTKENS, IOHANNIS IOACHIMI LUTKENS, filiam, nuptiis anno MDCCLXIII die III Maii celebratis. Quae ipsi peperit, anno MDCCLXV die XX Maii *Iohannem*, anno MDCCLXVI die XVI Septembris *Mariam Annam*, anno MDCCLXVII die XIII Februarii *Franciscam* eodem anni sequentis die mortuam, *Engel* anno MDCCLXVIII die XXVII Martii, *Franciscum* anno MDCCLXXI die I Ianuarii anno confecto cum X diebus mortuum, et *Luciam* anno MDCCLXXIII die

XXVI

die XX Octobris natam et eiusdem anni die XXV Decembris denatam.

Quintam prolem KLEFEKERO dulcissima tori confors anno MDCCXXXIII die VIII Iunii obtulit filiam MARIAM. Quae, optimorum parentum et disciplina et moribus ad omnes sexus feminei virtutes informata, anno MDCCCLV die X Iunii viro plurimum reverendo IOHANNI DANIELI GRANAU, e cuius sacro ore coetus purior Eppendorffii pendet, auspiciatissimo data est connubio.

Ultimum felicitatis partus experimentum fecit mater filia SARA anno MDCCXXXVII die XV Februarii nata. Domestica institutione et exemplis ad omnia sexus sui decora instructa, et anno MDCCCLX die XXV Novembris matrimonio coniuncta cum viro nobilissimo et fortissimo IOHANNE CHRISTIANO EYFFLER praesidii Hamburgensis primipilo, octo liberorum mater facta est, *Mariae Dorotheae* anno MDCCCLXII die XI Octobris, *Margarethae Elisabethae* anno MDCCCLXIII die XVI Decembris, *Sarae Christianae* anno MDCCCLXV die VIII Aprilis, filiae ante partum mortuae anno MDCCCLXVI die XXIII Decembris, *Iohannis Christiani* anno MDCCCLXVIII die XVII Aprilis, *Rudolphi Francisci* anno MDCCCLXVIII die XVII Octobris, *Francisci Henrici* anno MDCCCLXXII die VII Ianuarii, *Elisabethae Engel* anno MDCCCLXXIII die XI Iunii.

Omnes vero hos liberos et propter indulgentiam suam et propter excellens eorum ingenium carissimos habuit KLEFEKERUS, praeeptoribus prudenter electis et pro merito remuneratis tradidit, et, quantum a necessariis curis atque negotiis vacabat, ad officiorum religionem politamque rationem vivendi ipse studuit formare. Nec frustra, quippe cui pro indefessa optima educationis cura et sumptibus haud exiguis in felicissimo laborum successu satis praemii tributum fuit. Quo et illa, eaque in tanta prole rarior, felicitas pertinet, quod nullius morti ingemuerit, sed omnes ad adultam aetatem evectos ipse moriens viderit. Et sane

iis, quos domo tenebat, incredibiliter laetatus est, in omnes animi remissiones cum illis descendens; ceteros autem sive conveniendi sive domi suae congregandi, atque in eorum et nepotum ac neptium amplexibus, una cum carissima tantae gregis matre, summas domesticae vitae beatitates percipiendi opportunitate, quoties dabatur, nihil habuit dulcius. Cumque nihil eorum reliquum faceret, quibus aliquam suis adferri posse laetitiam existimabat: tum nuptiarum ipsis faciendarum solemnitates carminibus concelebravit, ut gratissimi pro tot tantisque sibi et familiae divinitus concessis beneficiis animi singularia ad posteritatem suam exstarent monumenta.

Non multum abhorrere ab hoc loco videtur, studii illius, quo ad artes liberaliores noster ferebatur, mentionem aliquam iniicere, propterea quod illae non parum faciunt ad vitam iucunde traducendam. KLEFEKERUS ergo et musica et picturis valde delectatus maxime vero iis exercitiis deditus fuit, quae habilitati corporis ac valetudini inserviunt, et juvenili non magis quam virili aetate saltare ad modos amavit. Quibus vero aliisque animi relaxationibus rarioribus frui iussit inde ab adolescentia ductus vitae ab otio disunctissimae et cum officio coniunctae cursus. Praecipuam tamen amoenitatem afferebant domus in editiori urbis regione sita et hortus adiacens spatiosior ac bene cultus. Hic enim, a negotiis publicis remotus, pacate sibi vivebat otio sapientis fruens; et, liberius coelum ducendo, naturae miracula et suavitates atque expositam ubivis summi parentis bonitatem et sapientiam laeta mente ac beneficiorum divinorum quam maxime memori admirabatur. Hac voluptate purissima perfusus hilaris atque promptus ad consuetos labores revertebatur, munificentissimi numinis imaginem in munere administrando sibi proponens, semperque animo volvens, homines nulla re propius ad deum accedere, quam salutem hominibus dando.

Insignem porro dulcedinem attulit magna, qua apud summos principum potentissimorum, ministros valuit, existimatio et amicitia, eaque usque ad finem vitae maxime honorificis litteris culta. Quod eo minus silentio praeter eundem ducō, quia, propter effusissimum in patriam amorem cum summa circumsp̄ctione coniunctum, idoneo hoc optime gerendorum negotiorum auxilio quavis data occasione utebatur. Qui enim commendationem ineuntis aetatis ab excellenti doctrina et morum suavitate ducebat, non potuit non adsciscere sibi acerrimos ingenii sui ad magnas res accommodati aestimatores. Qua re factum est, ut iam vicesimo et secundo aetatis anno, quum aliquot menses Sueciam lustraret, non solum Upsaliensis academiae doctoribus praecipuis, sed et illustrissimis in ipsa metropoli viris, se probaret. Magis vero copiosam, ad eiusmodi summorum virorum consuetudinem et familiaritatem aspirandi, occasionem praebuerant obitae in rebus gravissimis legationes. Nolo iam repetere, quanta summae benevolentiae testificatione in celsissimi imperatoris et regum et principum aulis degens gavisus sit, verum nonnullos ex ipsorum intimis amicis nominabo, qui eum in amicitiam haud vulgarem receperunt litterarum commercio continuatam. Huiusmodi sunt IOHANNES IOSEPHUS KHEVENHÜLLER S. R. I. princeps et augustissimae domus caesareae supremus moderator, comes TESSIN Sueciae decus et regni consiliarius, IOH. HARTW. ERN. & BERNSTORF comes et supremi regis Daniae consilii particeps, GERL. ADOLPH. a MÜNCHHAUSEN summi regis Angliae et electoris Brunsvigo Luneburgici consilii socius et regiminis praefes, et BODO FRID. a BODENHAUSEN, eiusdem regis consiliarius intimus atque regiminis regis Bremensis primus sodalis. At quanta nomina! Quantaque commendationis eum fuisse oportet, quem hi viri in fastigio splendoris et meritorum collocati singulari favore, immo familiaritate complexi sunt!

Quod si

Quod si vero probari se et amari a nobilissimis praestantissimisque exteris hominibus cum primis laetabatur **KLEFKERUS**: quantum ex ea, qua omnino florebat, optimorum civium gratia et amore voluptatem perceperit, intellectu non est difficile. Quos si vellem nominatim persequi: oratio mea longius, quam par est, provehetur. Unum, idque memorati dignissimum, commemorare licebit, societatem scilicet litterariam civium patriae amantiū (patrias nostri dicunt) qui inde ab anno **MDCCLXXIII**, eiusdem nominis scripto ad hebdomades particulatim vulgato et per tres annos continuato, populares in primis suos ad litterarum elegantiorum et poliendae linguae patriae studium, praecipue vero ad veritatis virtutisque amorem incitarunt, mores sive barbaros sive corruptos castigarunt, atque mox graviter innox ridendo, utrinque vero pari felicitate, vestim dixerunt. Quos dum nomino, **ANCKELMANNUM**, **BROCKESUM**, **FABRICIUM**, **HOFFMANNUM**, **KLEFKERUM**, **RICHEIUM**, **STAMPELIUM**, **SURLANDUM**, **THOMASIUM**, **SWERCHMANNUM**, **WIDOVICUM**: tacita admiratione et reverentia obtupeisco, atque animum meum ipsa eorum cogitatione conformari sentio. Quanto platu horum studia a nobilioribus per totam Germaniam ingenis excepta fuerint, non opus est referre. Id vero prorsus fingulare et inauditum existimo, librum hunc ante nos quinquaginta annos scriptum, et nostro aevō, hoc est post multoties immutatam ingeniosae dictionis ac ipsius linguae rationem, propter dicendi vim egregiam summa festivitate et venustate coniunctam adamari, lectitari, a peregrinis etiam, iniquis haud raro Germanicarum litterarum iudicibus, maximis celebrari laudibus. Ipsi veri nominis patrias maximam partem multos abhinc annos ad coelestem sedem evectis superflites fuere **RICHEIUS** noster, idemque et meus (quippe nunc me dignatus est appellare) nosterque **KLEFKERUS**. At quam tristes recordatio! Quantaque in vitae numerisque explendi ratione prope aequalitas!

XXXVII

Ille per undecim lustra maximis laboribus et honoribus amplissimis perfunctus, facta anno aetatis LXXVI et officii supplicatione, septem annis post placide exstinctus est. Hic ipse intimus, et ex venerabili illa societate residuus, quatuordecim annis post, actis similiter anno muneris L solemnitatibus, et confectis vivendo LXXVII annis, vitam summis et meritis et ornamentis conspicuam posuit, et ad illum divinorum animorum coetum profectus est, quibuscumque amicitiam commune litterarum virtutisque studium conciliaverat, familiaritatem voluntas attulerat, summam vero necessitudinem conspirans optime de hominibus merendi ardor effecerat.

Iam ad laetissimam gloriosissimae vitae Klefekerianae partem ordine feror. Cuius gloriae cum, praeter illustrissimos atque excellentissimos proceres, non alios propiores socios haberet: ita et eosdem aequissimos illorum, quae sibi cum ipsis communia fuerunt, officiorum aestimatores et iudices habuit. Et sane senatus de illo iudicia tam multa tamque honorifica, quae publicis litteris consignata sunt, nulla unquam vetustas obruet. Novissime autem, cum a fine stadii quinquagenarii, pro communi salute confecti, prope abesset, summam illi dexteritatem et fidem respexerunt, qua munus suum explevit, et innumera illa emolumenta, quae non maioribus solum sed et nobis, quin omnium seculorum posteritati, prudentia et industria, cum pietate in patriam coniuncta, praestitit. Omnes simul cives civium nomine digni longam illam aetatem eius viri grato et memoriam animo contemplati sunt, cuius adolescentia ad praecleara omnia proclivi superiores delectabantur, maturior vero et extrema aetas meritis indies novis atque simul nostratum laudibus longius processit. Quemadmodum ergo probe intelligebamus, immortalis summi numinis beneficio haec omnia nos tenere, qui virum bono publico natum, tot exsplendentibus ingenii dotibus ornaverat, firmissimo in rebus gravissimis auxilio adjuverat, atque ornamentis vitae

vitae honorumque plane singularibus abundantem tam diu
 conservaverat: ita recordationem divinae huius munificentiae
 sinceriores gratioresque nemo habuit, quam ipse veneran-
 dus senex, tot et tanta in se congesta beneficia agnoscens,
 ut ea vix cuiusquam mens aut cogitatio capere possit. Ita
 animo adfectus dimidii in munere suo exacti seculi finem
 incredibili voluptate expectavit: praesertim quum nec
 segnitie nec senilis imbecillitatis sensu a rebus publicis geren-
 dis abstraheretur. Quo autem testator esset rarissimae huius
 felicitatis memoria: diem VI Julii, quo ante decem lustra
 muneri admoveretur, pro eo ac merebat, celebrare consti-
 tuit. Neque spem eventus fefellit: illuxit enim exoptatus
 ille dies **KLEFFERO** gloriosissimus civibus gratissimus.
 Solemnitatis vero testes et convivae illustres atque excellen-
 tissimi invitati fuere duo et septuaginta, amplissimus nempe
 senatus, reipublicae Lubecensis syndicus et collegii cathedra-
 dralis praepositus **DREYER**, collegii cathedralis quod Ham-
 burgi est decanus **KELLINGHUSEN**, civitatis nostrae physi-
 cus primarius **BOLTEN**, **KLEFFERI** medicus *ab EXTER*,
 ordinis sanctioris praeses **HERNSCHMID**, praefecturae Ber-
 gedorfensis procurator **OTTE**, cives quidam praecipui,
 quibuscum ex muneris ratione propius fuerat coniunctus,
 senique ipsius filii generi fratres adfines et intimi. Horum
 aures inter prandium complevit musicae ac symphoniae
 concentus incomparabilis, qualem ab illius artis principe
BACHIO expectare fas erat. Ipsum vero convivium
 magnifice splendideque ornatum, totaque solemnitas sum-
 morum virorum personis digna et illius diei celebritati pul-
 cherime accommodata. Naves quoque in portu urbis
 sitae vexillis sublati mercatorum, amplissimo civi et suis
 rationibus utilissimo acclamantium, laetitiam prodiderunt.
 Omni denique posteritati maxime memorabilis huius diei
 monumentum exstat numismate argenteo, a nobilissima
 familia eudi lusso et inter convivas distributo. Cuius altera
 facies cum effigie **KLEFFERI** germana hanc inscriptio-
 nem

nem praefert: IOH. KLEBEKER, U. LE SYNDIC. HAMBURGENS.
 NAT. D. XIV. AUG. MDCCC. IN SYNDIC. ELECT. D. VI. JUL.
 MDCCXXV. NUPT. D. III. DEC. Altera facies haec exhibet:
 IN MEMORIAM DUPLICIS IUBILAEI; MUNERIS SYND. D. VI.
 JULII, GAMICI CUM UXORE EX GENTE POPPEANA D. III.
 DECEMB. HOC ANNO. CELEBRANDI, MONUMENTUM
 MDCCCLXXV.
 Unum scilicet venerabili seni familiae et amicis votum
 restabat, ut peragendis eodem anno conjugii quinquagenarii
 solemnibus ad innumera divinae benignitatis munera in eum
 collata maximus accederet cumulus. Et si vero dulcissimae
 spei non responderit eventus, propterea quod XXXVIII
 diebus ante eo evocatus fuerat KLEBEKERUS, ubi bea-
 tus sempiterno aevo fruitur, nihil tamen minus gratissima
 mente longam illam annorum seriem recordatur matrona
 venerabilis, qua in amplexibus optimi mariti, et consona libe-
 rorum cincta, saepius exclamavit: Impar sum, o Deus,
 tantis muneribus, quibus tu me adfecisti.
 Expofuit, cives, immortalis nostri KLEBEKERI
 vitam, neque vereor, ne sis, quibus illum plane cognoscere
 datum fuit, minus in hac re fuisse videar. Vos potius mihi
 suffragaturos esse persuasum habeo, cum aliquid ad extre-
 mam orationem reservatum, quasi coronidis loco, adiungam.
 Id autem aliquid est, ut ex tot tantisque praecclarissimis
 facinoribus pariter ac publicis, aliisque sanctissimis testimo-
 nijs de promanantibus in imaginem vobis ob oculos ponam,
 quem cuncto cum senatu ornare ipsi solebatis. Parem vero
 explicandis pro merito ingenii animique virtutibus facul-
 tatem minus afferre me fateor. Vestrum itaque est,
 omnia, quae dici possunt in hac rem, etiam si a me minus
 dicuntur, vestris animis vestraque cogitatione com-
 prehendere.
 Dicit enim forma corporis ad dignitatem adposita, mo-
 dica procaritate, membris omnibus forma et dimensione
 congruentibus, et statura usque ad pergrandem aetatem
 erecta. Magna in vultu affirmatio cum hilaritate coniuncta
 in

in voce adfeyeratio; in oculis habitu gestu toto denique corpore gravitas humanitate temperata. In feriis negotiis severitatem prae se ferebat, quae non minimum commendat; in consuetudine autem familiari comitatem eamque sermonis affabilitatem, ut etiam eorum, qui semel ad se accederent, voluntatem blande pelliceret. Praeterea pectus illi validum, vox canora et virilis, visus acerrimus. In quo conservando aut confirmando, innumeris licet scriptis sive volvendis sive componendis occupatus, ut omni profus ad extremam senectutem instrumento aeque careret, eo potissimum effecit, quod, si res pateretur, cogitata dictabat. Memoria gaudebat per omnem aetatem fida et tenaci, ut, quaecumque viderat aut legerat aut ipse fuerat locutus, longissimis temporum intervallis repeteret, ne verbo quidem labens. Quam eximiam naturae facultatem cum omnifstudio corroboraret: in addiscendis linguis historiis antiquitatibus legibus statutis iuribus et ad sua negotia adplicandis maximas ab ea opportunitates nactus est. Qua de re testatur plurimum linguarum notitia, eaque haud superficialia. Etenim, praeter Graecam et Latinam, Anglicam probe intellexit, Gallica et Italica ipse usus est, Danicae vero et Suecicae haud parum gnarus fuit. Testatur porro ardens illud studium, quod inde a prima pueritia in historiam geographiam iuris scientiam, inprimis vero Romanorum et Germanorum leges et iura, contulit eo quidem successu, ut quaecumque operum et officiorum illius partem inspicias, copiosissima tibi documenta occurrant. Ad quam eximiam facultatem accessit coeptus inde ab adolescentia virorum summorum usus, isque per totam vitam saepius renovatus, quo tam circumspectam politam et absolutam agendi rationem acquisiverat, ut, negotiis difficillimis implicatus, si etiam properato opus esset, facillime se expediret.

Erat porro ingenio subacto, animo hilari, et mente ad exquirendum apprime composita: ut amplissimas res sibi

XXXIII

ex improviso oblatas brevis comprehenderet, facile negotio diiudicaret, absque meditationis et dictionis apparatu anxie conquisito sententiam acriter ferret, et consilium opportunum reperiret, et, quae agenda essent, quaeque cavendae non prompta magis celeritate quam orationis libertate differeret. Incredibile dictum est, quot et quam varia in rebus gravissimis in semetipsum multiplicatis et scripta, per brevi saepe tempore, media in primis aetate, composuerit. Nec tamen ad meditandum solitudinem illi opus fuisse et quietem existimes: quin potius usqueque animum in ad diversas partes distrahendo, seriem et nexum cogitationum turbant, ac dissolvunt, non passus est se impediri. Quoties ille suis occupationibus vacavit, pluribus in eodem conclavi hominibus, clara voce loquentibus, licet enim omnia, quae illi agerent, dicerentque, auribus exciperet, ut eorum deinceps optime reminisceretur, animo in ipsa illorum colloquia se insinuatet, nihil tamen secius cogitationis filium et descriptionis ita producebat, ut omnia inter se aptissime cohaererent.

Naturali quodammodo facultate praeditus erat, ex ingenii memoriaeque ubertate efflorescens et redundans. Ad quam accedens negotiorum hominumque consuetudo et intelligendi prudentiam aciebat, et eloquendi celeritatem incitabat, ut non tantam copia quam modus in dicendo quaerendus esset. Vis autem inerat verbis, propter earum rerum, quae significabantur, dignitatem, nec minoram in cogitando quam in dicendo libertatem. Eadem ingenia et modesta libertate cum principibus aut eorum amicis transigebat, idque tam facili opera, aut simul, quemadmodum affecti essent, quodque consilium agerent, calide et quasi aliud agendo sollicitaretur. Neque minus eorum sibi animos conciliandi arte pollebat, quo plura rebus suis prospere agendis subsidia mirumque etiam compararet. In his ceterisque omnibus studiis erecto et constanti erat animo, nihilque praeter officium fortis et magni viri, sibi proponebat. Quare et de suscepta causa propositaque

sententia

sententia nulla difficultas nulla molesta: nihil enim de quoque
 periculum eum virum depellere poterat, qui nec quidquam
 sive temeraria sive iniquo consilio sensiturisse persuasum
 habebat. Nemo enim in tanto bono subdito, quanto in
 me. Nempe mens rectiv. confora ardensque officii explendo
 studium summam egregius factis laudem conciliatio, atque
 contempnis admirationem nostram amplectuntur et memo-
 riam sempiternam. Noster itaque, doctrinae christianae
 amantissimus, praecipuorum scripturae theologorum avido
 legebat, et cultu publico aegre, atque non nisi valetudine
 incommoda impeditus, carebat. Eadem cupiditate communi
 reverentiae suae erga summum numen testandae occasio-
 nem arripiebat, atque, cum hinc pietatis sensum animo suo
 penitus infigeret, omni cura geriebatur. Cuius studii fru-
 ctus in omnibus vitae casibus, praecipue autem in novo
 sint morbo, atque in scripturae articulo, perceptio
 amplissima. Integritatis cultor et simulationis inimicus, quod animo
 sentiret, et vultu et lingua promptum habebat, nisi forte
 cogitata silentio premeret, prudentia suaderet, conficiendis
 bonis negotiis adhibenda. Magna ergo confidentia, quibus in
 quaque re laudandum quid reprehendendum existimaret,
 prodebat, quam vero virtutem sive temeritatis, sive acri-
 gantiae confinio illa tam servabat. Quare factum est, ut
 eorum, ad quos accesserat, propensio et benevolentia mi-
 rabilis eum prosequeretur. Ipse erat humanissimus, nihil tam populare existimans,
 quam bonitatem. Singulari vero amore in patriam ser-
 vabat, omnes cives salvos cupiens, adeoque omnibus viri-
 bus contendens, ne quid res publica detrimenti capiat.
 Praeterea totus ad amicitiam compositus, quare et a novis
 conjunctionibus cum viris spectatae virtutis non abhorrebat.
 Quos si in venerat, non benevolentia tantum excipiebat,
 sed et absentes laudabat, atque omni officiorum genere
 devincere studebat, quippe nihil tam liberale tamque mun-
 ficum existimans, quam opem ferre, periculis liberare, et
 efficere, ut ex sua salute non minor paene ad alios, quam
 ad seipsum, laetitia perveniret. Aditum conveniendi pe-
 tentibus dabat, supplicibus occurrebat, pudore haesitare
 et, quantum poterat, consiliis et opibus adjuvabat.

XXXVI

In subeundis atque exhauriendis muneris sui laboribus animo erat certo et confirmato, eaque gravitate, quam res tempusque postulabat. Licet vero in sententia non facile dimoveretur, propterea quod omnes in deliberando locos circumspexerat, eadeoque ad investigandam veritatem optime erat instructus. mira tamen, aliorum iudicia audire, cupiditate tenebatur, et eis concedere, si res tulisset, haud erubescibat.

Quid autem de industria viri dicam, qua nemo illius antecelluit, pauci pares habebantur. Omnem vitae cursum in labore confecit, neque nimium oneris sibi posse imponi putabat. Ut prima luce occupationes pro republica infirmitas inciperet, a conviviis in multam noctem productis recedebat, ab instituto opere aegerrime avocari se patiebatur, et eique perficiendo, si ita erat necesse, quinque vel sex horas continuas sive scribendo sive dictando impendebat. Abi incredibile hac assiduitate ne vitae quidem necessitates abstrahere illum poterant.

Quod si, verbi gratia, de curia aut aliis procuracionibus domum reversus, novos labores sibi offerri videbat, etiam si prandendi tempus erat, eos tamen, quod fieri forsitan sine detrimento rei poterat, non differebat, verum id, quod in deliberationem caderet, animo et scriptione complectebatur, totumque opus vel statim absolvebat, vel inter prandium dictando continuabat. Eandem hanc laboriosissimam vitam extrema quoque aetate egit, animi corporisque viribus fere non immutatis. Quin imbecillitatis senilis sensu domo exire cohibitus tantum abest ut otio langueret, ut potius cum aliis ex amplissimo ordine viris praestantissimis consilia conferret, mandata sibi negotia scribendo conficeret, et quantum a publicis officiis vacabat, tantum historiae patriae studio relinqueret.

Multum in hac re adiumentum ipse sibi attulit sempiterno, quem omnibus suis rebus et studiis adhibebat, ordine. Nunquam fere musco egrediebatur, vel ad prandendum aut res foris agendas, nisi antea omnia scripta, quibus usus erat, in sua iterum volumina et locos redelegeret. Id quod procul dubio eo spectabat, ut, si forte subito vita decederet, omnia sua bene disposita relinqueret. Et sane post illius obitum omnia, quae sive ad munus suum sive ad familiam et res domesticas, etiam minimas, pertinebant, ab ipso in ordinem digesta et litteris consignata sunt reperta.

Ex quo apparet, KLEFEKERUM non in luce modo atque in oculis civium magnum, sed et intus domique pariter praestantissimum fuisse. Idem comprobatur domestica vitae ratio, qua nihil distinctius nihil tranquillius nihil moderatius potest cogitari. Nec avaritiae nec effusioni indulgens frugalitatem, id est moderationem et temperantiam, virtutem esse maximam iudicabat, et exemplo suo confirmabat. Itaque plane abhorruit ab iis, quorum omnis industria vitae et vigilandi labor in antelucanis coenis exprimitur, conviviorum delectationem non voluptatibus corporis magis, quam coetu amicorum et sermonibus metiens. Eundem in omni vita modum adhibendum censuit; ipse adhibuit. Nihil enim humanarum rerum aut nimis laetabile ad efferendum animum, aut nimis grave ad deprimendum ipsi videbatur.

Habetis, cives, imaginem KLEFEKERI nostri rudi penicillo, quid enim dissimulem quae patent! delineatam vel potius adumbratam. Quod si huiusmodi descriptionis insolentiae, ut spero, condonavistis: non est dubium, quin orationem meam, licet sententiarum et verborum luminibus parum ornatam, bona cum venia legeritis. Colores adscitos nec quaesivi, nec opus habui. Praeterea publicum hoc quaecumque pietatis in virum beatum documentum sanctum atque solemne videbatur: ut adulatione et adfentatione illud inquinare et corrumpere nefas ducerem. Tandem nec multus fui in excitandis vobis ad virtutes KLEFEKERI sempiterna memoria recolendas. Etenim persuasum habeo, in animis vestris omnia ipsius merita, omnia ornamenta honoris, omnia gloriae monumenta dudum condita ac collocata fuisse.

Restat, ut de morbo, cui ultimo aetatis anno implicitus fuit vir beatus, pauca addam. Erat per totam fere vitam optima valetudine adfectus, nisi quod incommodis a rheumatismo et haemorrhoidibus profectis saepe laboraret. Septimo anni huius die acri intestinorum dolore cruciatus fuit, quem vomitus vehementior et inusitata inflatio comitabantur. Ipsum dolorem, adhibitis mature medicamentis, levatum post aliquot dies febris secuta est per accessiones crescens, multo asthmae coniuncta, et deteriore tempore suffocationem minitans. Auxilio tamen divino sustentatus haud ita multo post convaluit, spemque ceperunt

XXXVIII

fui, fore; ut instaurata et inoffensa sanitate uteretur. Verum dulcissima spe deieci fuere novo morbo; fluxu nempe coeliaco mucoso; viribus admodum debilitatis. Tandem mense Octobri peripneumonia catarrhosa accessit cum febre tenaci coniuncta. Quos vero dolores singulari patientia et constantia sustinuit; animo pietate et vitae melioris fiducia pleno sanctissimo epulo usus est; adpropinquantem supremam horam mira cum hilaritate expectavit; atque adeo, quum iam praecordiis conceptam mortem contineret, nonnulla ad res susceptas spectantia praecepit; donec die II Novembris hora post meridiem quinta catarrho suffocante oppressus obdormienti similis spiritum ederet ultimum, vitamque poneret virtutibus et meritis insignite gloriosam.

Ita KLEFEKERUS, compage corporis solutus, ad coeleste optimorum et beatorum hominum concilium profectus est. Vivit praeterea vivetque officiorum in suos cives in patriam in republicam litterariam gloria sempiterna. Moestissima vero vidua; totaque familia optimi parentis obitum lugens; ut perpetua immortalium beneficiorum in se atque innumeros alios ab ipso collatorum memoria, cum summae ad quam evehctus est beatitudinis cogitatione coniuncta, dolorem suum leniat, ex animo opto.

Nobis omnibus, qui virtutum eius uberrimos fructus capimus, praesentissimum divinae providentiae solatium paravit, successorem dando exoptatissimum; virum magnificum amplissimum et consultissimum. PARIDOM FRIDERICUM ANCKELMANNUM I. U. D. qui eximiam, acta senatus in commentaria referendo aliaque gravissima negotia perficiendo, dexteritatem promptitudinem assiduitatem et fidem per septem annos probavit amplissimo ordini, quique sua virtute et prudentia efficit, ut KLEFEKERI excellentia et magnitudo animi non oblivione delenda, quod fieri plane non potest, sed minus desideranda videatur.

